

משנה - מכות - רע"ב

• [פרק א](#) • [פרק ב](#) • [פרק ג](#)

פרק א

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#)

פרק ב

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#)

פרק ג

[משנה א](#) [משנה ב](#) [משנה ג](#) [משנה ד](#) [משנה ה](#) [משנה ו](#) [משנה ז](#)
[משנה ח](#) [משנה ט](#) [משנה י](#) [משנה יא](#) [משנה יב](#) [משנה יג](#)
[משנה יד](#) [משנה טו](#) [משנה טז](#)

א

פרק

א

משנה

-

א

פרק

פיצד העדים נעשים זוממין. הכי קאמר, אותן עדים שנמצאו זוממין ואין
עושין בקו דין הזמה, כלומר שאין מקימין בהם ועשיתם לו כאשר זמם

לעשות לאחיו [א], כיצד הן נעשים זוממים: מעידין אנו באיש פלוני. כהן: שהוא בן גרושה. בפנינו נתגרשה אמו קדם שנולד [ב] והרי הוא חלל: אין אומרים. אם הוזמו והם כהנים יעשה זה בן גרושה לקים בו כֹּאֲשֶׁר זָמַם, דְּהָא כְּתִיב (דברים יט) וְעַשִּׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם, לוֹ וְלֹא לְזָרְעוֹ. וְאִם תַּעֲשֶׂהוּ חָלָל וְהוּא כֹהֵן, פָּסַלְתָּ אֶת זָרְעוֹ לְעוֹלָם. וְאִם תֹּאמַר נִפְסַל אוֹתוֹ לְבָדוֹ וְלֹא זָרְעוֹ, בְּעֵינֵי כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת וְלִיכָא, שְׁהָרִי הוּא זָמַם לְפִסְלֵי הַנְּדוֹן וְאֵת זָרְעוֹ: אֵלֶּא לֹקֵה אַרְבָּעִים. דְּאָמַר קָרָא (שם כה) וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצְּדִיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הַרְשָׁע וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הַרְשָׁע, מְשׁוּם דְּהִרְשִׁיעוּ אֶת הַרְשָׁע, וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הַרְשָׁע, אֵלֶּא, עֲדִים שְׁהִרְשִׁיעוּ אֶת הַצְּדִיק וְאֵתוֹ עַדִּי אַחֲרֵינִי וְהִצְדִּיקוּ אֶת הַצְּדִיק דְּמַעְקָרָא וְשׁוּיָהוּ לְהַנְדֹּף רְשָׁעִים, וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הַרְשָׁע: אֵין אֹמְרִים יִגְלָה זֶה. דְּכְתִיב בְּרוּצַח (שם יט) הוּא יָנוּס, הוּא וְלֹא זֹמְמִיו: שְׁגִרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ. בְּפִנְיֵנו בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וְזֶה אוֹמֵר לֹא גִרְשִׁיתִי וְאֵינִי חַיֵּב לָהּ כְּתִבָּה: וְהִלֵּא בֵּין הַיּוֹם וּבֵין לְמָחָר. כְּלוּמַר מַה יִּשְׁלָמוּ לוֹ, אִם תֹּאמַר כָּל הַכְּתִבָּה, וְהִלֵּא שְׁמָא יָמוּת אוֹ שְׁמָא יִגְרַשְׁנָה הַיּוֹם אוֹ לְמָחָר וְסוּפוֹ לִיתָן לָהּ, נִמְצָא שְׁלֵא הָיוּ מִפְּסִידֵין אוֹתוֹ כְּלוּם: אֹמְדִין כִּמְהָ אָדָם רוּצָה לִיתָן בְּכִתְבָתָהּ שֶׁל זֹ. מְסַפֵּק. שְׁאִם נִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגַּרְשָׁה יִטְלָנָה לֹקֵחַ, וְאִם מֵתָה יִירְשְׁנָה בְּעֵלָה וְיִפְסִיד מְעוֹתָיו שְׁנָתוֹ, וְכָד יִתְנוּ הַעֲדִים לְבַעַל

פרק א - משנה ב

שֶׁלֹּא הַשֵּׁם הַמְּחִיבֵו מִלְּקוֹת. לֹא הַמְּקָרָא הַמְּחִיבֵו מִלְּקוֹת מְחִיבֵו תְּשִׁלוּמִין. מִלְּקוֹת, מִלֵּא תַעֲנֶה. תְּשִׁלוּמִין, מוֹעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם: כָּל הַמְּשִׁלֵּם אֵינֵו לֹקֵה. דְּכְתִיב כְּדִי רְשַׁעְתּוֹ, עַל רְשָׁעָה אַחַת אֶתָּה מְחִיבֵו וְאִי אֶתָּה מְחִיבֵו עַל שְׁתֵּי רְשָׁעִיוֹת. וּמִדְּקָאֳמַרִי רַבָּנִן מְשִׁלֵּם וְאֵינֵו לֹקֵה וְלֹא אֳמַרִי לֹקֵה וְאֵינֵו מְשִׁלֵּם, שְׁמַע מִנֶּה דְּכָל הֵיכָא [ה] דְּאִיכָא תִרְתִּי מִלְּקוֹת וְתְשִׁלוּמִין לֹא אֳמַרִינֵן יִלְקֵה וְלֹא יִשְׁלֵם אֵלֶּא מְשִׁלֵּם וְאֵינֵו לֹקֵה [ט]. וְכוּן הַלְכָה:

פרק א - משנה ג

מְשׁוּם לֹא תַעֲנֶה. שְׁהָרִי כְּשָׂאִי אֶפְשָׁר לְקִים בְּעֲדִים וְעַשִּׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם, כְּגוֹן מְעִידִים אָנוּ בְּאִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁהוּא בֶּן גְּרוּשָׁה, לֹקִים הַעֲדִים מְשׁוּם לֹא תַעֲנֶה, הָכָא דְּאִיכָא אַזְהַרְתָּ לֹא תַעֲנֶה [י] וְאִיכָא נִמִּי כַּאֲשֶׁר זָמַם, לֹקִים

שְׁמָנִים. וְאִין הִלְכָה כְּרַבֵּי מְאִיר: מְשַׁלְּשִׁין בְּמָמוֹן. עֵדִים זֹמְמִין שְׁחִיבִין בְּתַשְׁלוּמֵי מְשַׁלְּמֵי הַמָּמוֹן לְפִי מִסְפֵּר הָעֵדִים. אִם הָיוּ שְׁלֹשָׁה עֵדִים **[יא]** וְהוֹזְמוּ, כָּל אֶחָד מְשַׁלֵּם שְׁלִישׁ הַמָּמוֹן שֶׁהָיוּ רוֹצִים לְהַפְסִידוֹ: וְאִין מְשַׁלְּשִׁין בְּמִכּוֹת. שְׂאִין כָּל אֶחָד מֵהָעֵדִים לֹקֵה שְׁלִישׁ מִלְּקוֹת, אֶלָּא כָּל אֶחָד לֹקֵה אַרְבָּעִים. דְּבַעֲיָנָן וְעִשִּׂיתָם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם, וְכָל אֶחָד מֵהֶם מִבְּקֵשׁ לְהִלְקוֹת הַנְּדוֹן מִלְּקוֹת שְׁלָם. וּמָמוֹן מְצֻטְרָף, כְּשִׁיתָן כָּל אֶחָד מֵהֶם שְׁלִישׁ הָרִי קֶבֶל מֵה שְׂרָצוּ לְהַפְסִידוֹ בֵּין כָּלָם, אֲבָל מִכּוֹת **[יב]** לֹא מְצֻטְרָפִין:

פרק א - משנה ד

עד שִׁזְזוּמוֹ עֲצָמוֹן. שִׁזְזוּמוֹ אוֹתָן בְּעֶסְקֵי גוֹפָן, לֹא בְּעֶסְקֵי הַהוֹרֵג וְהַקְּרוֹג, כְּדַמְפָּרֵשׁ וְאַזִּיל. וְנִפְקָא לָן מִקְרָא דְכְּתִיב (דְּבָרִים יט) וְהָיָה עַד שֶׁקָּר הָעֵד, עַד שִׁיְהִיָּה הַשֶּׁקֶר בְּגוֹפָן שֶׁל עֵדִים **[יג]**:

פרק א - משנה ה

וְאֶפְלוּ הָיוּ מְאָה. כְּתוּת שֶׁהָעֵידוּ זֶה אַחַר זֶה בְּעֵדוֹת אַחַת וְכַת אַחַת הַזְּמָה אֶת כָּלָן, כָּלָן יִהְרָגוּ: אֶסְטָסִית הִיא זֹאת. כְּלוּמַר זֹאת הַכַּת סָרְה וְסִטְיָא הִיא, שֶׁכֶּד נָטְלוּ עֲצָה בִּינֵיהֶן לְהִזִּים כָּל הַבָּא לְהָעִיד בְּעֵדוֹת זֹאת **[יד]**. פְּרוּשׁ אַחַר אֶסְטָסִית הִיא זֶה, וְכִי עֵדוֹת זֶה יוֹרָה שֶׁל אֶסְטִיס הִיא שְׁצוּבַעַת כָּל הַנוֹגֵעַ בָּהּ: וְאִינָה נְהַרְגַת אֶלָּא כַת רֵאשׁוּנָה בְּלִבָּד. דְּסִבִּירָא לִיה לְרַבֵּי יְהוּדָה דְּלֹאֲחַר דְּאִתְזַמְּא לֵה כַת רֵאשׁוּנָה, תְּנו לֹא מְקַבְּלִים סְהִדוּתָא דְּכַת שְׁנִיָּה דְּאִתְיָא לְאֶסְהִיד בְּתֵרָה, וְאִי אֶסְהִידָה וְאִתְזַמְּא לֹא קִטְלִינָן לֵה, דְּלֹא קִרִּינָן לֵה וְעִשִּׂיתָם לוֹ **[יט]**, דְּהָא לֹא קִטְלִינָן אַפְּמָה. וְאִין הִלְכָה כְּרַבֵּי יְהוּדָה:

פרק א - משנה ו

עד שִׁיגְמֵר הַדִּין. שֶׁל הַנְּדוֹן שֶׁיִּהְרַג עַל פִּיהוּ, וְאַחַר כֵּן הוֹזְמוּ:

פרק א - משנה ז

וּמִיָּן אֶפְלוּ מֵאָה. שְׁשָׁנִים מִזִּמְיוֹן מֵאָה שֶׁהֵעִידוּ יַחַד: מֵה שְׁנַיִם אֵינָן נִהְרָגִין עַד שֶׁהוֹזְמוּ שְׁנֵיהֶן. דְּכָתִיב (דְּבָרִים יט) וְהָנָה עַד שֶׁקָּרַע הָעֵד, וְאָמַר מֵר, כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר עַד הָרִי כָּאֵן שְׁנַיִם עַד שֶׁיִּפְרֹט לָךְ הַכְּתוּב אַחַד: עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁלֹשָׁתָן זוֹמְמִין. וְהוּא שֶׁהֵעִיד כָּל אַחַד בְּתוֹךְ כַּדִּי דְבוּר שֶׁל סִיוְמוֹ שֶׁל חֵבְרוֹ. אֲבָל אִם הֵעִידוּ שְׁנַיִם וּלְאַחַר זָמַן הֵעִידוּ הָאַחֲרִים, הָרִי הוּן שְׁתֵּי כְּתוּת לְכָל דָּבָר {כו}: רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא בֵּא הַשְּׁלִישִׁי אֶלָּא לְהַחְמִיר עֲלֵיו. שֶׁלֹּא תֵּאמַר הוּאִיל וּבִלֹּא הַשְּׁלִישִׁי הֵיטָה הָעֵדוּת מִתְקַיְמָת לֹא יַעֲשׂוּ בּוֹ דִּין הַזֶּמָּה, לְמַדְדָּה הַכְּתוּב שֶׁאַף הוּא נְדוֹן: עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. שֶׁמִּדָּה טוֹבָה מִרְבָּה עַל מִדַּת פְּרָעָנוּת {כח}:

פרק א - משנה ח

בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּדִינֵי נְפֹשׁוֹת. דְּכָתִיב (בְּמִדְבָּר לה) וְהִצִּילוּ הָעֵדָה, וּמִהֲדַרְיָן אֲזַכּוּתָא: אַחַד דִּינֵי מְמוֹנוֹת. נְמִי עֵדוּתָן בְּטִלָּה: בְּזָמַן שֶׁהִתְרוּ בָּהֶן. בְּדִינֵי נְפֹשׁוֹת אֲרִי. כְּלוּמַר, כִּי אֲמַרְיָן דְּבִטְלָה, זֶהוּ בְּזָמַן שֶׁהִקְרוּב אוֹ הַפְּסוּל נִשְׁתַּתֵּף מִתְחַלָּה לְהִיּוֹת מִן הַמִּתְרִין בְּעוֹבְרֵי עֲבָרָה, אֲבָל אִם לֹא הִתְרוּ בָּהֶן וְלֹא כִּוֵּן לְהִיּוֹת עַד בְּדָבָר, לֹא בְּטִלָּה עֵדוּת הָאַחֲרִים בְּשִׁבִיל רְאִיתוֹ שֶׁל זֶה. וְהִלְכָה כְּרַבִּי:

פרק א - משנה ט

וְאַחַד מִתְרָה בּוֹ בְּאִמְצַע. הַמִּתְרָה מְצַטְרֵף עִם הַכֶּת שֶׁל עֵדִים, שֶׁהוּא רוֹאֵה אוֹתָם וְהֵם רוֹאִים אוֹתוֹ בְּשַׁעַת הַהִתְרָאָה. לְפִיכָךְ אִם הָיוּ שְׁתֵּי הַכְּתוּת שְׁבָשְׁנֵי הַחֲלוּנוֹת רוֹאִים אוֹתוֹ {לג}, מְצַטְרְפִים אֵלָיו עִם אֵלָיו וְהֵם כְּלָם עֵדוּת אַחַת: הוּא וְהוּן נִהְרָגִין. הוּא נִהְרָג דְּאִפְתִּי אֵיכָא כַּת אַחַת שֶׁלֹּא הוֹזְמָה,

וְהִם הַנְּזָמִין נִהְרָגִין שְׁהָרִי הוֹזְמוּ: שְׁלֹא תִהְיֶה סִנְהֶדְרִין שׁוֹמֵעַת מִפִּי הַתְּרֻגְמוֹן. שְׁצָרִיכִין שְׁיִהְיוּ הַדְּיָנִים מִפִּירִים בְּלִשׁוֹן הָעֵדִים וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְהַעֲמִיד מְלִיץ בִּינוֹתָם. וְכֹן הַחֲלָקָה:

פרק א - משנה י

סִנְהֶדְרִין. הַסְּמוּכִים בְּאֶרֶץ, יֵשׁ לָהֶן רְשׁוּת לְדוֹן דִּינֵי קְנָסוֹת וְדִינֵי נַפְשׁוֹת, בֵּין בְּאֶרֶץ בֵּין בְּחוּצָה לְאֶרֶץ, כָּל זְמַן שֶׁיֵּשׁ בֵּית דִּין הַגָּדוֹל בְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית. שְׁנַאֲמַר (דְּבָרִים יז) לְבַלְתִּי שָׁמַע אֶל הַכֹּהֵן אוֹ אֶל הַשֹּׁפֵט, בְּזְמַן שֶׁיֵּשׁ כֹּהֵן מִקְרִיב עַל גְּבֵי מִזְבֵּחַ יֵשׁ שׁוֹפֵט שֶׁדָּן דִּינֵי נַפְשׁוֹת [מא], בְּזְמַן שֶׁאֵין כֹּהֵן אֵין שׁוֹפֵט: סִנְהֶדְרִין הַהוֹרְגִת אַחַת בְּשָׁבוּעַ. אַחַת לְשִׁבְעַ שָׁנִים: נִקְרָאת חוֹבְלָנִית. שְׁצָרִיךְ שְׁיִהְיוּ מִתּוֹנִים בְּדִין, וְיַחֲזִירוּ בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת לְזָכוֹת: לֹא נִהְרָג אָדָם מְעוֹלָם. שְׁיִבְדְּקוּ הָעֵדִים בְּדָבָר שֶׁלֹּא יִדְעוּ לְהַשִּׁיב. אִם רוֹצֵחַ הוּא, מָה רְאִיתָם, טְרַפָּה הִרְג אוֹ שֶׁלֶם הִרְג, וְאִם תִּמְצָא לוֹמֵר שֶׁלֶם הִרְג [מג], שְׁמָא בְּמָקוֹם סִיף נִקֵּב הִיָּה [מד]. וְאִם מְגַלָּה עֲרִיוֹת הוּא, רְאִיתָם כְּמִכְחוֹל בְּשִׁפּוּפָרֶת [מה]: אִף הֵן מְרַבִּים שׁוֹפְכֵי דָמִים. מִתּוֹךְ כֶּךָ אֵין מְכַלִּין הַרְשָׁעִים וּמְרַבִּים לְשִׁפְךָ דָם:

פרק ב

פרק א - משנה א

אֵלו הֵן הַגּוֹלִין. הִיָּה מְעַגֵּל בְּמַעֲגִילָה. אָבֹן חֲלָקָה עֲגָלָה שְׁמַעֲגִלִין אוֹתָהּ עַל גְּבֵי הַסִּיד אוֹ הַטִּיט שְׁבַעֲלֶיהָ לְהַשְׁווֹת הַסְּדָקִים: הִיָּה מְשַׁלְּשֵׁל בְּחַבְיִית. מְלַמְעָלָה לְמַטָּה: אָבֵל אִם הִיָּה מוֹשֵׁף בְּמַעֲגִילָה. מִמַּטָּה לְמַעָלָה: כָּל שְׁבִדְרָךְ יִרִידָתוֹ גּוֹלָה. דְּכַתִּיב (בְּמִדְבָר לה) וַיִּפֹּל עָלָיו, עַד שֶׁיִּהְיֶה דָרָךְ נִפְלָה [ג]. וְכֹל, לְאֶתְנֵי אֶפְלוֹ יִרִידָה שֶׁהִיא לְצָרָךְ עָלֶיהָ [ד]: נִשְׁמַט הַבְּרִזָּל מִקְתּוֹ. מִבֵּית יָד שֶׁהוּא תְּקוּעַ בּוֹ: רַבִּי אוֹמֵר אֵינוֹ גּוֹלָה. רַבִּי סִבֵּר וְנִשְׁלַח הַבְּרִזָּל מִן הָעֵץ זֶה עֵץ הַמִּתְבַּקֵּעַ, וְלֹא עֵצוֹ שֶׁהוּא תְּקוּעַ בּוֹ [ה]. וְרַבְּנָן סִבְרִי מִן הָעֵץ,

מַעֲצוֹ שֶׁהוּא תְּקוּעַ בּוֹ. וְהִלְכָה כְּחֻמְרֵי הַמִּתְבַּקֵּעַ כִּחַ כְּחוֹ הוּא {ז},
וְעַל יְדֵי כֵחַ כְּחוֹ אֵינוֹ גּוֹלָה:

פרק ב - משנה ב

זָרֵק אֶת הָאֶבֶן לְרֵשׁוֹת הָרִבִּים. וְאִם עַל גֵּב דְּקָרוֹב לְמִזֵּיד הוּא, שֶׁהִיָּה לוֹ
לְחֹשֶׁב שֶׁבָּנִי אָדָם מְצוּיִים בְּרֵשׁוֹת הָרִבִּים תְּמִיד, הֵכָא עֲסָקִינָן בְּאִשְׁפָּה
הַעֲשׂוּיָה בְּרֵשׁוֹת הָרִבִּים לְהַפְנוֹת בָּהּ בְּלִילָה, וְאֵינָה עֲשׂוּיָה לְהַפְנוֹת בָּהּ
בַּיּוֹם, וְזִמְנִין דְּמַקְרִי דִּתְיַיב בָּהּ {ח}, וּמְשׁוּם הֵכִי גּוֹלָה, דְּלֹא פּוֹשַׁע הוּא וְלֹא
אָנוּס גְּמוּר הוּא: וְהוֹצִיא הֵלָּה אֶת רֵאשׁוֹ וְקִבְלָהּ פְּטוּר. דְּכַתִּיב (דְּבָרִים יט)
וּמִצָּא אֶת רַעְהוּ, פָּרֵט לְמַמְצִיא אֶת עַצְמוֹ: אִם יֵשׁ רֵשׁוֹת לְנֹזֵק. שֶׁנֶּתַן לוֹ
בְּעַל הַבַּיִת רֵשׁוֹת לְכַנֵּס: מַה חֲטָבֶת עֲצִים רֵשׁוֹת. דְּאִי בְּעֵי עֵיִל לְחֹטֵב וְאִי
בְּעֵי לֹא עֵיִל: יֵצֵא הָאֵב הַרוֹדֶה אֶת בְּנוֹ. דְּמַצָּוָה קָא עֲבִיד:

פרק ב - משנה ג

הָאֵב גּוֹלָה עַל יְדֵי בְּנוֹ. כְּשֶׁלֹּא הִפְהוּ לְלַמְדוֹ תוֹרָה אוֹ מוֹסֵר אוֹ אֲמָנוֹת {יג}:
הַכֹּל גּוֹלִים עַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִפְלוּ עֶבֶד אוֹ כּוֹתֵי: חוּץ מֵעַל יְדֵי גֵר תּוֹשֵׁב.
שְׂאֵם הֶרֶג בֶּן יִשְׂרָאֵל בְּשׁוֹגֵג, אֵינוֹ גּוֹלָה אֶלָּא נֶהְרַג {יד}: הַסּוֹמֵא אֵינוֹ גּוֹלָה.
דְּכַתִּיב (בְּמִדְבָּר לה) בְּלֹא רְאוּת, פָּרֵט לְסוֹמֵא {טז}: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר גּוֹלָה. בְּלֹא
רְאוּת לְרִבּוֹת אֶת הַסּוֹמֵא {יז}. וְאִין הִלְכָה כְּרַבִּי מֵאִיר: הַשּׁוֹנֵא. כֹּל שֶׁלֹּא
דָּבַר עִמּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים מִחֲמַת אִיבָה. וְאִין הִלְכָה לֹא כְּרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה
וְלֹא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלָּא הַשּׁוֹנֵא אֵינוֹ נֶהְרַג וְאֵינוֹ נִקְלָט, שֶׁחֲזַקְתּוֹ שֶׁהוּא
קָרוֹב לְמִזֵּיד:

פרק ב - משנה ד

לְהִיכּוֹן גּוֹלִין לְעָרֵי מְקַלְט. וְאֶרְבַּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר שֶׁל לְוִיִּים נִמְי כֶּלֶן קוֹלְטוֹת
{כ}. אֶלָּא שְׂאֵלוֹ שֵׁשׁ {כא} עָרֵי מְקַלְט בֵּין נִכְנָס שָׁם רוֹצֵחַ לְדַעַת שֶׁתְּקַלְטוּנוּ

ובין נכנס שלא לדעת, קולטות. ושתים וארבעים עיר, לדעת קולטות, שלא לדעת אינן קולטות, ואם הרגו גואל הדם לשם, פטור:

פרק ב - משנה ה

ומכונות היו להן הדרכים. שהיו עושים הדרכים שיהיו מכונות לערי מקלט שלא יהא הרוצח תועה בדרך. ומקלט מקלט היה כתוב על פרשת דרכים [כג], כדי שיכיר הרוצח ויפנה לשם: **וידברו אליו**. מדברים לגואל הדם אל תנהג מנהג של שופכי דמים, בשגגה בא מעשה זה לידו [כד]: **הוא מדבר על ידי עצמו**. אין תלמידי חכמים נזקקין לדבר לגואל הדם בעבורו, אלא הוא טוען טענות לעצמו [כה]. ואין הלכה כרבי מאיר:

פרק ב - משנה ו

ואחד המרבה בבגדים. שאחר שנננזה צלוחית של שמן המשחה לא היה מתחנך להיות כהן גדול אלא בלבישת שמנה בגדים: **ואחד שעבר ממשיחתו**. שארע קרי לכהן גדול ביום הכפורים ומנו אחר תחתיו [כט]. במיתת כל אחד מאלו הוא חוזר, אף על פי שהאחר חי. דשלוש פעמים כהן גדול כתיב בפרשה: **רבי יהודה אומר אף משוח מלחמה**. דקרא אחריןא כתיב (במדבר לה) לשוב לשבת בארץ עד מות הכהן. ורבנו, כיון דלא כתיב בההוא קרא הכהן הגדול לא דרשי ליה [ל]. והלכה פהכמים: **שלא יתפללו על בניהם שימותו**. והם פשעו [לא], שהיה להם לבקש רחמים על דורם שלא יארע בהו תקלה ולא בקשו: **משנאמר דינו**. לגלות. דמשנאמר דינו ועומד לגלות כאלו גלה [לב]:

פרק ב - משנה ז

נגמר דינו בלא כהן גדול. שלא היה כהן גדול בעולם: **לא לעדות מצוה**. כגון לעדות החדש: **וכל אדם**. חוץ מגואל הדם שהרגו חוץ לעיר מקלטו,

אינו חיב עליו, דכתיב (שם) אין לו דם, וגואל הדם רשות בידו להרגו. והלכה כרבי עקיבא. והני מלי, שיצא מזיד. אבל יצא שוגג, כל אדם שנהרג נהרג עליו **[לח]**: **הכל הולך אחר הנוף**. בגמרא מפרש דאף אחר הנוף קאמר, שאם היה עקרו בתוך התחום של ערי מקלט ונופו נוטה חוץ לתחום, כיון שנגנס תחת נופו, נקלט, הואיל ועקרו לפניו שדין נופו בתר עקרו. ואי עקרו בחוץ ונופו בפנים, כי היכי דבנופו לא מצי קטיל ליה, בעקרו נמי לא מצי קטיל ליה, דשדינא עקרו בתר נופו לחמרא:

פרק ב - משנה ח

מעלים היו שכר ללויים. בארבעים ושתים עיר שגם הם קולטות, מעלה הרוצח שכר לבעל הבית שהוא דר בו: **רבי מאיר אומר וכו'**. ואין הלכה כרבי מאיר. ודוקא בארבעים ושתים עיר, אבל בשש ערי מקלט כלי עלמא מודו שאין מעלה שכר לבעל הבית: **לא היה חוזר לשררה שהיה בה**. דכתיב (ויקרא כה) ושב אל משפחתו ואל אחוזת אבותיו ישוב, למשפחתו הוא חוזר, ואינו חוזר למה שהחזקו אבותיו **[מה]**. ואין הלכה כרבי יהודה **[מו]**:

פרק ג

פרק ג - משנה א

אלו הן הלוקין. אלו לאו דוקא, דתנא ושיר לוקין טובא. אלא תנא חיבי כרתות, לאשמועינן דיש מלקות בחיבי כרתות **[א]**. ותנא אלמנה וגרושה, לאשמועינן אלמנה והיא גרושה חיבין עליה משום שני שמות. ותנא טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, דלא מפרשא אזהרה דידהו בהדיא. וכן הקדש שלא נפדה. ואידי דתנא הקדש, תני מעשר שני, דתרוניהו מלקות דידהו משום מחסרי פדיה. וכן ברבן איבא צד חדיש: **נתינה**. מן הגבוענים היא. ומלקות דידה מלא תתחתן בם **[ב]**: **אלמנה**. שנתאלמנה

מֵאִישׁ אַחֵר, וְהִיא גְרוּשָׁה, חָיַב עָלֶיהָ שְׁתֵּי מַלְקוּיֹת: מִשׁוּם שְׁנֵי שְׁמוֹת.
מִשׁוּם שְׁתֵּי אֲזָהָרוֹת. שְׁשִׁיתֵיהֶן מִפְרָשׁוֹת בְּמִקְרָא, וְאֲזָהָרָה אֲתֵרוּנִיהוּ
קָאָמַר: גְרוּשָׁה. וְהִיא חֲלוּצָה, אֵינּוּ חָיַב עָלֶיהָ מִשׁוּם שְׁנֵי שְׁמוֹת. שֶׁהַחֲלוּצָה
אֵינָה פְתוּבָה, אֶלָּא מִרְבוּיָא מִיִּתְיָוֵן לָהּ, דְתַנְיָא, גְרוּשָׁה, אֵין לִי אֶלָּא
גְרוּשָׁה, חֲלוּצָה מִנִּין, תַּלְמוּד לֹמַר וְאִשָּׁה {ג}:

פרק ג - משנה ב

הַמִּפְטָם אֶת הַשֶּׁמֶן. הַעוֹשֶׂה שֶׁמֶן דְּגַמַּת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה: וְהִסֵּד בְּשֶׁמֶן
הַמִּשְׁחָה. שְׁעָשָׂה מִשֶּׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוּם {ו}: אֶכֶל טָבֵל. אֲזָהָרְתִיהָ מִלֹּא
יִחָלְלוּ אֶת קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר יָרִימוּ (וַיִּקְרָא כב), בְּעֵתִידִין לְתָרִם
הַפְּתוּב מִדְּבַר: וּמַעֲשֵׂר וְאֲשׁוֹן שְׁלֹא נִטְלָה תְרוּמָתוֹ. שְׁאֵף הוּא בְּמִיתָה
כְּטָבֵל, דְּכִתִּיב (בְּמִדְבָר יח) וְנִחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן הַגֶּרֶן וְגו' {ט}:
וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלֹא נִפְדָּה. מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שֶׁנִּטְמָא וְאֶפְלוּ הוּא בִירוּשָׁלַיִם אֲסוּר
לְאֶכְלוּ עַד שְׁיִפְדָּה, וְהָאוֹכְלוּ בִירוּשָׁלַיִם {י} עַד שְׁלֹא נִפְדָּה לוֹקָה. וְאֲזָהָרְתוּ
מִוֹלָא בְעֵרְתֵי מִמֶּנּוּ בְטָמָא {יא} (דְּבָרִים כו), בֵּין שְׁאֲנֵי טָמָא וְהוּא טְהוֹר בֵּין
שְׁאֲנֵי טְהוֹר וְהוּא טָמָא. וּמִנִּין לְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי שֶׁנִּטְמָא שְׁפוּדִין אוֹתוֹ
בִירוּשָׁלַיִם, שְׁנֵאָמַר (שִׁם יד) כִּי לֹא תוֹכַל שְׂאֵתוֹ, פְּרוּשׁ, לֹא תוֹכַל לְאֶכְלוּ,
כְּדִכְתִּיב (בְּרֵאשִׁית מג) וַיִּשָּׂא מִשָּׂאת מֵאֵת פְּנָיו: וְהִקְדַּשׁ שְׁלֹא נִפְדָּה. לֹא כְּתִיב
בֵּיהָ לֹא בְּהִדְיָא, אֶלָּא אֲתִיָּא אֲזָהָרָה דִּידִיָּה גִזְרָה שׁוּה דְחֻטָּא חֻטָּא
מִתְרוּמָה. וְאֵף עַל גַּב דְּמַעַט רְחֻמְנָא וּמִתּוֹ בּוּ, וְלֹא בְּמַעֲיָלָה, מִמִּיתָה מַעֲטִיָּה
וְלֹא מֵאֲזָהָרָה: בְּאוֹכַל נִמְלָה שֶׁהוּא חָיַב. מִשׁוּם שְׁרָץ הַשׁוֹרֵץ עַל הָאָרֶץ
(וַיִּקְרָא יא), וְאֵף עַל גַּב דְּלִית בָּהּ פְּשַׁעוֹר: אֵף חֻטָּה אַחַת כְּבוֹרִיתָה. וְלִית
הַלְכָתָא כְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. דְּלֹא קָרִינוּ בְרִיָּה אֶלָּא לְבְרִיָּה שְׁיֵשׁ לָהּ נִשְׁמָה בְּלִבָּד
{יב}:

פרק ג - משנה ג

עַד שְׁלֹא קָרָא עֲלֵיהֶם. אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי וְגו'. אֶבֶל לְאַחַר שֶׁקָּרָא עֲלֵיהֶם,
אֵינּוּ לוֹקָה אִם אֶכְלוּ, לְפִי שֶׁהוּן מְמוֹנֵו שֶׁל כְּהוֹ. וְזוֹ דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אֶבֶל
חֻכְמִים אוֹמְרִים, בְּכוֹרִים הַנֶּחָה מְעַכְּבַת בְּהוֹ, קָרִיָּאָה אֵין מְעַכְּבַת בְּהוֹ,
וְהָאוֹכְלוּ אַחַר הַנֶּחָה בְּעִזְרָה אֵף עַל פִּי שְׁעֵדִין לֹא קָרָא עֲלֵיהֶן אֵינּוּ לוֹקָה.
וְהַלְכָה כְּחֻכְמִים. וְאֲזָהָרְתוּ מִדְּכִתִּיב (דְּבָרִים יב) לֹא תוֹכַל לְאֶכֶל בְּשַׁעֲרֵיָּהּ
מַעֲשֵׂר דְּגִנְךָ וְגו' וְתֵרוּמַת יְדָּה, וְאָמַר מַר, וְתֵרוּמַת יְדָּה אֵלּוּ הַבְּכוֹרִים, דְּאֵלוּ

תְּרוּמָה אֵינָה טְעוּנָה הַבָּאת מִקּוֹם. וּבְכוּרִים נִמְי אֵינוֹ לֹקֵה עֲלֵיהֶן אֶלָּא אִם אָכְלוּ אַחַר שְׂרָאוּ פְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם קִדְּם הִנְחָתוֹ בְּעֶזְרָה, אֲבָל אָכְלוּ בְּגִבּוּלֵי קִדְּם שְׂיִפְנִסוּ לִירוּשָׁלַיִם אֵינוֹ לֹקֵה: **קִדְּשֵׁי חוּץ לְקִלְעִים קִדְּשֵׁים קִלְיִם חוּץ לְחוּמָה**. כָּל הַנִּי אֲזַהְרְתֶן מִלֹּא תֹכֵל לֶאֱכֹל בְּשַׁעְרֵיךָ וְגוֹי וְכָל נִדְרֵיךָ אֲשֶׁר תִּדְר. שְׂכַל אֲכִילָה חוּץ לְמִקּוֹם הַקְּבוּעַ לָהּ מִקְרֵי אֲכִילַת שַׁעְרֵיךָ: **וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי**. לְעִיל תִּנֶּן מַעֲשֵׂר שְׁנִי טָמֵא שְׁלֵא נִפְדָּה, כְּדַפְרֵשִׁינוּ, וְהִכָּא תִּנֶּן מַעֲשֵׂר שְׁנִי טָהוֹר שְׂאֲכָלוּ חוּץ לְחוּמָה. וְדוּקָא שְׂאֲכָלוּ חוּץ לְחוּמָה אַחַר שְׂרָאָה פְּנֵי יְרוּשָׁלַיִם הוּא שְׁלוּקָה, אֲבָל הָאוֹכֵל מַעֲשֵׂר שְׁנִי בְּגִבּוּלִים קִדְּם שְׂיִפְנִס לִירוּשָׁלַיִם אֵינוֹ לֹקֵה, דְּכַתִּיב (שם) לִפְנֵי ה' אֶלְהֵיךָ תֵּאֲכָלוּ, וְאַחַר כֵּן לֹא תֹכֵל לֶאֱכֹל בְּשַׁעְרֵיךָ: **הַמּוֹתִיר**. אֵינוֹ לֹקֵה, דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת יב) לֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ, בָּא הַכְּתוּב לִתֵּן עֲשֵׂה אַחַר לֹא תַעֲשֶׂה, לֹמַר אִם עֲבַרְתָּ עַל לָאוּ, קִיִּם עֲשֵׂה שְׂפָה וְאִינְךָ לֹקֵה. וְעוֹד, לֹא תוֹתִירוּ הוּי לָאוּ שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה, וְכָל לָאוּ שְׂאִין בּוֹ מַעֲשֵׂה אֵין לֹקִין עֲלָיו: **וְהַשׁוֹבֵר**. עֶצֶם בְּפִסַּח טָמֵא אֵינוֹ לֹקֵה. דְּאָמַר רַחֲמָנָא (שם) וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ, בְּכֶשֶׁר וְלֹא בְּפִסּוּל:

פרק ג - **משנה ד**

לוקה ואינו משלח. דְּסָבִירָא לִיה לְרַבִּי יְהוּדָה שְׁלַח תְּשַׁלַּח מַעֲקָרָא מִשְׁמַע. וְאִף עַל גַּב דְּכַתִּיב שְׁלַח תְּשַׁלַּח אַחַר לֹא תִקַּח, לָאוּ לְמִימְרָא דְאִם לְקַחְתָּ תְּשַׁלַּח, אֶלָּא לֹא תִקַּח אֲבָל שְׁלַחְנָה קִדְּם לְקִיחָה. וְאֵין זֶה לָאוּ הַנִּתְקַ לַעֲשֵׂה: **וְחַכְמִים אוֹמְרִים מְשַׁלַּח וְאֵינוֹ לֹקֵה**. קִסְבְּרֵי שְׁלַח לְאַחַר לְקִיחָה מִשְׁמַע, וְהוּי לָאוּ הַנִּתְקַ לַעֲשֵׂה. וְהִלְכָה בְּחַכְמִים: **כָּל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֵׁשׁ בָּהֶם קוּם עֲשֵׂה**. שְׂאֲמַרְהָ תוֹרָה אִם עֲבַרְתָּ עַל לָאוּ קִיִּם הָעֲשֵׂה, כְּגוֹן לֹא תִקַּח הָאִם עַל הַבְּנִים, וְאִם לְקַחְתָּ שְׁלַח תְּשַׁלַּח. לֹא תִבֵּא אֶל בֵּיתוֹ לְעֵבֶט עֵבֶטוֹ, וְאִם בָּאתָ וְהָעֵבֶט עֵבֶטוֹ הִשָּׁב תִּשְׁיֵב לוֹ אֶת הָעֵבֹט. כָּל אֱלוֹ, אִם קִיִּם הָעֲשֵׂה, אֵינוֹ לֹקֵה. אֲבָל לֹא קִיִּם הָעֲשֵׂה, כְּגוֹן שְׁלַקַּח הָאִם עַל הַבְּנִים וְשִׁחְטָה אוֹ שְׁמַתָּה, לְקַח הָעֵבֹט מִבֵּיתוֹ וְנִשְׂרַף שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְקִיִּם הָעֲשֵׂה, הָרִי זֶה לֹקֵה:

פרק ה - **משנה ה**

הקורח קרחה. מִשּׁוּם דְּמַחֲיֵב עַל כָּל קְרַחָה וְקְרַחָה **[יג]** וְעַל כָּל שְׂרִיטָה וְשְׂרִיטָה וְעַל כָּל פְּאָה וּפְאָה, מַה שְׂאִין כֶּן בְּאוֹכֵל חֶלֶב וְחֶלֶב, מִשּׁוּם הַכִּי

תְּנִינְהוּ בַּמִּתְנִיתִין **[יד]**. אָבֵל שְׂאֵר לְאוּי גְרִידי שְׂאִין בְּהֵן חֲדוּשׁ לֹא תִנָּא :
קָרְחָה. עַל מֵת. כְּדַכְתִּיב (דְּבָרִים יד) וְלֹא תִשְׂימוּ קָרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמֵת. וְאַף
עַל גֵּב דְּגַבֵּי כְהֻנִּים לֹא כְתִיב עַל מֵת, כְּבָר לְמַדּוּ בְּגִזְרָה שְׁוֹה מִקָּרְחָה קָרְחָה,
מֵה בְּיִשְׂרָאֵל עַל מֵת, אִף בְּכֻהֲנִים עַל מֵת. וְשַׁעוֹר קָרְחָה כְּגָרִיס : **הַמְקִיף אֶת**
רֹאשׁוֹ. מִשְׁוֹה צְדָעִיו לְאַחֲרֵי אֲזִנּוֹ וּפְדֻחֵתוֹ **[טו]**. וְאַפְלוּ עַל גְּלוּחַ שְׁבַמְסַפְרִים
שְׂאִין בּוֹ הַשְּׁחֲתָה חֲיִב עַל פְּאֵת הָרֹאשׁ, דְּדוֹקָא בְּזָקֵן כְּתִיב הַשְּׁחֲתָה וְאִינְה
אֶלָּא בְּתַעֲר, אָבֵל בְּפֵאֵת הָרֹאשׁ הַקֶּפֶה כְּתִיב, בְּכָל עֵינָן שְׁהוּא מְקִיף חֲיִב :
שְׂרִיטָה אַחַת עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים אוֹ חֲמִשׁ שְׂרִיטוֹת עַל מֵת אֶחָד. דְּכַתִּיב
(ויקרא יט) וְשָׂרֵט לְנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ **[יז]**, לְחֲיִב עַל כָּל שְׂרִיטָה וְשְׂרִיטָה וְעַל כָּל
נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ, וְאַף עַל גַּב שְׁלֹא הִיְתָה שָׁם אֶלָּא הִתְרָאָה אַחַת וְהָיוּ כָּל חֲמִשׁ
שְׂרִיטוֹת בְּבֵת אַחַת, חֲיִב : **עַל הָרֹאשׁ שְׁתֵּים**. אַחַת עַל זְמִין וְאַחַת עַל
שְׂמַאל : **וְעַל הַזָּקֵן שְׁתֵּים מִכָּאן וּשְׁתֵּים מִכָּאן**. מְקוֹם חֲבוּר הַסְּנִיטָר לְעֵצִים,
אַחַת מִימִין הַסְּנִיטָר וְאַחַת מִשְׂמָאלוֹ, וְשִׁבְלַת הַזָּקֵן בְּאַמְצָע, הָרִי שְׁלֵשׁ,
וְחֲבוּר הַצְּדָעִים מִכָּאן וּמִכָּאן הָרִי חֲמִשׁ. לְחִי הָעֵלְיוֹן **[יט]** הַמְּחַבֵּר לְצְדָעִים
וְלְחִי הַתְּחִתּוֹן שְׁבִימִין, וְלְחִי הָעֵלְיוֹן וְהַתְּחִתּוֹן שְׁבִשְׂמַאל, הָרִי שְׁתֵּים מִכָּאן
וּשְׁתֵּים מִכָּאן, וְסוּף הַזָּקֵן שְׁהַשְּׁעָר יוֹצֵא מִמֶּנּוּ כְּעֵין שִׁבְלַת, לְפִיכֵד נִקְרָא
שִׁבְלַת הַזָּקֵן, הָרִי זֶה חֲמִשׁ : **אִינוֹ חֲיִב אֶלָּא אַחַת**. דְּכִיּוֹן דְּלֹאוּ אֶחָד הוּא,
הָרִי הוּא כְּאוֹכֵל שְׁנֵי זֵיתִים שֶׁל חֵלֶב בְּהִתְרָאָה אַחַת : **עַד שֵׁיטְלוֹנוּ בְּתַעֲר**.
אַפְּאֵת זָקֵן קֹאֵי, דְּכַתִּיב בֵּיה גְלוּחַ וְהַשְּׁחֲתָה **[כ]** : **מִלְקֻט**. כְּלִי הָעֲשׂוּי כְּעֵין
מְלַקְחִים, לְלַקֵּט אֶת הַשְּׁעָר : **וְהִיטְנִי**. הוּא מַעְצָד בְּלִשׁוֹן מְקָרָא. כְּלִי שְׁבוּ
מִחֲלִיק חֲרֻשׁ עֲצִים פְּנֵי הַלּוּחַ **[כא]**. וְאִין הַלְכָה כְּרַבֵּי אֱלִיעֶזֶר :

פרק ג - משנה ו

כְּתִבַת קַעְקַע. מְקָרַע בְּסַפִּין עַל בְּשָׂרוֹ כְּעֵין אוֹתִיּוֹת, וְאַחַר כֵּד מִמְּלֵא אֶת
הַקָּרְעִים דִּין אוֹ כְּחַל : **כְּתִב**. עַל בְּשָׂרוֹ בְּדִין אוֹ בְּכַחַל וְלֹא קָרַע בְּסַפִּין, אוֹ
קָרַע בְּסַפִּין וְלֹא מִלֵּא בְּדִין אוֹ בְּכַחַל, אִינוֹ חֲיִב, עַד שְׂיִכְתֵּב וַיִּקְעַקַע. לִישְׁנָא
דְּקָרָא נְקֻט, דְּכַתִּיב כְּתִבַת קַעְקַע, כְּתִיבָה בְּרִישָׁא וְהִזְדַּר קַעְקַע. אָבֵל לְעוֹלָם
הַקַּעְקַע תְּחִלָּה וְאַחַר כֵּד הַכְּתִב. וַיִּקְרָא הָכִי מִשְׁמַע, וּכְתִבַת בְּתוֹדַת הַקַּעְקַע
לֹא תִתְּנוּ בְּכֶם : **שְׁפִתוֹב שָׁם הַשָּׁם**. בְּגִמְרָא מְפָרֵשׁ דְּשָׁם עֲבוּדָה זָרָה קֹאֲמַר.
הָכִי מְפָרֵשׁ לְקָרָא, לֹא תִתְּנוּ בְּכֶם שָׁם עֲבוּדָה זָרָה, כִּי אֲנִי הִי וְלֹא תִשְׁתַּפּוּ
אַחֲרַיִם עִמִּי. וְאִין הַלְכָה כְּרַבֵּי שְׁמַעוֹן :

אינו חייב אלא אחת. על מה ששטה תוך כדי דבור של התראה [כד]. ואם היה לפניו כלי שיש בו כמה רביעיות יין ואמרו לו אל תשטה כלי זה שיש בו כד וכד שעורים שתלקה כד וכד מלקיות, חייב על כל שעור ושעור, אף על פי שלא התרו בו אלא התראת אחת:

והוא פושט ולובש. ולא פושט לגמרי, אלא כיון שהוציא ראשו והחזירו חייב. ובגמרא קאמר דאינו פושט ממש, אלא ששהה בין התראת להתראת כדי לפשט וללבוש, הוי כפושט וחוזר ולובש וחייב על כל התראת והתראת [כו]:

תלם אחד. שורה אחת של שדה: וחייב עליו משום שמנה לאוין. והוא שהתרו בו על כלם: והן מקדשים. שור קדשי מזבח, וחמור קדשי בדק הבית. ובשור אית ביה לאו דלא תעבד בבכר שורף [כט], ובחמור אזהרה דמעילה, ונפקא לן חטא חטא מתרומה, ולא דלא תחרש בשור ובחמור יחדו, הרי כאן שלשה לאוין: וכלאים בכרם. על ידי שחורש מחפה חטה ושערה וחרצן בעפר, ועובר משום לא תזרע פרמך פלאים. דקימא לן המחפה בכלאים לוקה, אף על פי שלא זרעו, אלא חפה עפר עליהן, הרי זה ארבעה לאוין. והרמב"ם חשב פלאים בכרם, שני לאוין, אחד משום פלאי זרעים, שהן שני מיני זרעים, חטה ושערה, וחד משום פלאי הכרם בשביל החרצן, ולא חשיב מקדשים של שור וחמור אלא ללאו אחד [ל]: שביעית. שבת לה' שדה לא תזרע [לא]: ויום טוב. כל מלאכת עבודה לא תעשו: פהו ונזיר. והוא בבית הקברות. וקעבר לנפש לא יטמא בעמיו האמור בפניהם, ועל נפש מת לא יבא האמור בנזיר: אף הלובש פלאים. בשעה שהיה חורש: אינו מן השם. לאו של לבישת פלאים אינו בשביל התלם: אף פהו ונזיר [לב]. דחשביתו לאו, אינו בשביל חרישה אלא בשביל הליכה למקום טמאה. ומיהו תנא קמא חשיב להו בכלל לאוי התלם, לפי שאינו יכול לחרש בשורים אלא אם כן הולך עמהם ומנהיגם: [לג]. דחשבתו

לאו, אינו בשביל חרישה אלא בשביל הליכה למקום טומאה. ומיהו ת"ק חשיב להו בכלל לאוי התלם, לפי שאינו יכול לחרוש בשוורים אא"כ הולך עמהם ומנהיגם:

פרק ג - משנה י

מנין שהוא סמוך לארבעים. שגורם לומר אחריו ארבעים, דהינו תשע ושלשים. אי הוה כתיב ארבעים במספר, הוה אמינא ארבעים במנינא, השתא דכתיב במספר ארבעים, במספר הגורם לומר אחריו ארבעים, דהינו תשע ושלשים: והיכן הוא לוקה את היתרה. שאינה ראוייה להשתלש. דתשע ושלשים ראויות להשתלש, שליש מלפניו ושתי ידות אחת על פתף זו ואחת על פתף זו, וזו של ארבעים היכן לוקה אותה: בין פתפיו. ואין הלכה כרבי יהודה:

פרק ג - משנה יא

אין אומדין אותו וכו'. שכל הלוקין בבית דין היו צריכין לאמדן בתחלה שלא ימותו מחמת ההפאות. מדכתיב לא יוסיף, מפלל שאם צריך לגרע גורעין: אלא במפות הראויות להשתלש. ואין מוסיפין לעולם על האמד: אמדוהו לקבל ארבעים. חסר אחת. אלא לישנא דקרא נקט: אמדוהו אמד אחד. לשתי מלקיות. כגון אמדוהו ללקות ארבעים ושתיים [לז]: ואם לאו. שלא אמדוהו אלא למלקות אחת:

פרק ג - משנה יב

על העמוד. שהוא נעוץ בקרקע זקוף וגבוה כדי להשען עליו [לח]: וחזן. שמש שליח בית דין: נפרמו. נקרעו חוטי התפירה: מאחוריו. של הלוקה: ורצועה של עגל. שנאמר ארבעים יפנו, וסמיד ליה לא תחסם שור בדישו: כפולה לשנים ושנים לארבעה. ארבע רצועות תפורות זו על גבי זו [מ]: ושתי רצועות. דקות של חמור: עולות ויורדות בה. כעין קלקלי של אבן:

[מא] וְטַעַמָּא, מְשׁוּם דְּכַתְיב (וְשַׁעֲיָה א) יָדַע שׁוֹר קָנְהוּ וְחִמּוֹר אָבוּס בְּעַלְיוֹ, אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, יָבֵא מִי שְׁמִפִּיר אָבוּס בְּעַלְיוֹ וְיִפְרַע מִמִּי שְׁאִינוּ מִפִּיר אָבוּס בְּעַלְיוֹ:

פרק ג - משנה יג

יָדָה טַפַּח. בֵּית יָד **[מב]** שֶׁהֲרֻצְעָה תְלוּיָה בָּהּ, אָרְכוּ טַפַּח: וְרַחֲבָהּ. שֶׁל רְצוּעָה שֶׁל עֵגֶל טַפַּח: וְרֹאשָׁהּ מִגַּעַת עַל פִּי כְרִסּוֹ. לְכָךְ צָרִיךְ שֶׁיְהֵא בְּבֵית יָד שֶׁל רְצוּעָה נֶקֶב, שֶׁהַחֲזָן הַמַּלְקָה יָכוֹל לְהֶאָרִיךְ וּלְקַצֵּר הֲרֻצְעָה כְּרֻצוֹנוֹ. שְׂאִין מַלְקִין לְאָדָם אֶלָּא בְּרֻצְעָה שֶׁרֹאשָׁהּ מִגַּעַת עַל פִּי כְרִסּוֹ שֶׁהוּא טְבוּרוֹ: שְׁלִישׁ מִלְּפָנָיו. דְּכַתְיב (דְּבָרִים כה) וְהִכְהוּ לְפָנָיו כְּדִי רִשְׁעָתוֹ, לְפָנָיו כְּדִי רִשְׁעָתוֹ אַחַת, וּלְאַחֲרָיו כְּדִי שְׁתִּים. מִלְּפָנָיו, עַל לְבוֹ. מֵאַחֲרָיו. שְׁלִישׁ עַל כְּתָף זוֹ וְשְׁלִישׁ עַל כְּתָף זוֹ: מִכָּה בִּידוֹ אַחַת. אֲבָל כְּשֶׁמִּגְבִּיָּה הֲרֻצְעָה מִגְבִּיָּה בְּשִׁתֵּי יָדָיו: בְּכָל כָּחוֹ. דְּכַתְיב (שָׁם) מִכָּה רַבָּה:

פרק ג - משנה יד

וְהַקּוֹרָא קוֹרָא. דְּכַתְיב (וַיִּקְרָא יט) בְּקֶרֶת תְּהִיָּה, בְּקֶרֶת תְּהֵא, שֶׁקוֹרִין עָלָיו אִם לֹא תִשְׁמַר לַעֲשׂוֹת וְגו'. וְגָדוֹל שֶׁבְּדִינֵים קוֹרָא, וְהַסְמוּךְ לוֹ מוֹנֵה, וְהַשְׁלִישִׁי אוֹמֵר עַל כָּל הַפְּאָה וְהַפְּאָה **[מד]**. וּמִצּוּהָ עַל הַקּוֹרָא לְצַמְצֵם לְהַשְׁלִים הַמְקַרְאוֹת בְּסוּף הַמַּלְקוֹת, וְאִם לֹא צַמְצַם חוּזֵר וְקוֹרָא פְּעַם שְׁנִיָּה וּמִמֶּהֱרַר לְקָרָא וּלְהַשְׁלִים כְּשֶׁיִּשְׁלִים הַמַּלְקָה לְהַלְקוֹת: וְאִם מֵת תַּחַת יָדוֹ פְּטוּר. מִפְּנֵי שֶׁמִּכְהוּ בְּרִשׁוֹת **[מה]**: הוֹסִיף לוֹ. כְּגוֹן דְּטַעַה בְּמִנְיָנָא **[מו]**: נִתְקַלְקַל. שֶׁהוֹצִיא רְעִי מִחֲמַת הַהַפְּאָה: פְּטוּר. דְּכַתְיב (דְּבָרִים כה) וְנִקְלָה אַחִיד לַעֲיִנִּיד, וְהָרִי נִקְלָה, שֶׁנִּתְלַכְּלַךְ: וְאִשָּׁה אֶף בְּמִים. דְּבִשְׁתָּהּ מְרַבָּה. וְאִין הַלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה:

פרק טו - משנה טו

נִפְטְרוּ מִיַּדֵּי כְרַתְתָּן. אִם עָשׂוּ תְּשׁוּבָה: הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אֵיךְ דְּמִפְרָשֵׁי דְעַל חֲבִיבֵי כְרַתוֹת שֶׁלְקוּ קְאָמַר, מִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו הַדִּין וְעָשָׂה מִצְוָה כְּשֶׁלְקָה, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁתִּנְתֵּן לוֹ נִפְשׁוֹ וַיִּפְטַר מִיַּדֵּי כְרַת, שֶׁמִּדָּה טוֹבָה מְרַבֶּה עַל מִדַּת פְּרַעֲנוֹת [מח]. וְאֵיךְ דְּמִפְרָשֵׁי דְמִלְתָּא בְּאַנְפֵי נִפְשָׁה קְאָמַר, לְהוֹדִיעַ מִתֵּן שְׂכָרָן שֶׁל מִצְוֹת, קַל וְחִמְרָא מִעֲנָשׁוֹן שֶׁל עֲבָרוֹת: מִמְקוֹמוֹ הוּא לְמַד. מִחֲבִיבֵי כְרַתוֹת דְּאִירֵי בְּהוּ אָנוּ לְמַדִּין שֶׁהַיּוֹשֵׁב וְלֹא עָבַר עֲבָרָה מִעֲלִין עָלָיו שְׂכָר כְּעוֹשֶׂה מִצְוָה. דְּכַתִּיב בְּעֵרִיּוֹת (עִיקְרָא יח) וְנִכְרַתוּ הַנִּפְשׁוֹת, וְאוֹמַר (שם) אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֶתְּם הָאָדָם וְחֵי בְּהֵם, וְסָמִיד לֵיהּ לֹא תִקְרָבוּ לְגַלּוֹת עֲרֹה, הָרִי שְׂמִי שְׂיוֹשֵׁב וְאִינוּ מְגַלָּה עֲרֹה הַכְּתוּב קוֹרְאוֹ עוֹשֶׂה מִצְוָה, וְכַתִּיב בֵּיהּ וְחֵי בְּהֵם, כְּדָרְךָ שֶׁהַעֲנִישׁ כְּרַת בְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה עֲבָרָה. וְזֶה דּוֹקָא בְּמִי שֶׁבָּא עֲבָרָה לְיָדוֹ וְכַבֵּשׁ יִצְרוּ וְלֹא עֲשָׂאָה, כְּיוֹסֵף הַצְּדִיק וְכִיּוֹצֵא

פרק ג - משנה טז

לְפִיכֵךְ הִרְבֵּה לָהֶם תּוֹרָה וּמִצְוֹת. כְּגוֹן פְּרִשְׁתָּ שְׂקָצִים וּרְמָשִׁים, כְּדִי לְהַרְבּוֹת שְׂכָר כְּשֶׁהוּ בְּדָלִים מֵהֶם, אֵף עַל פִּי שֶׁבְּלָאוּ הָכִי לֹא הָיוּ אוֹכְלִין אוֹתוֹ, שֶׁנִּפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קָצָה בְּהוּ: לְמַעַן צְדָקוֹ. לְהַצְדִּיק אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְזַכּוֹת אוֹתוֹ: